

RAADSINFORMATIEBRIEF

19R.00204

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 12 maart 2019

Portefeuillehouder(s) : Wethouder Bolderdijk

Portefeuille(s) : Begraven en begraafplaatsen

Contactpersoon : J.E. Rateland

Tel.nr. : 8342

E-mailadres : rateland.j@woerden.nl

Onderwerp:

Beleids-en beheerplan begraafplaatsen

Kennisnemen van:

Stand van zaken beleids-en beheerplan gemeentelijke begraafplaatsen

Inleiding:

In maart 2014 besprak de Raad tijdens een consultatieronde de beleidsnotitie "Begraven en cremeren in gemeente Woerden, verkenning van beleid en ontwikkelmogelijkheden" (corsanr 14i.00133). De raad benoemde daarbij de speerpunten:

- Kostendekkende exploitatie begraafplaatsen;
- Goede faciliteiten voor een waardig afscheid;
- Verkennen of verkorten van de uitgiftetermijn van graven (technisch) mogelijk is en of dit bijdraagt aan een kostendekkende exploitatie;
- Onderzoeken van de mogelijkheden tot (nog) beter onderhoud binnen een kostendekkende exploitatie en met inzet van bewoners;
- Versterken van de herdenkfunctie op de begraafplaatsen, met name de monumentale begraafplaatsen;
- Onderzoeken van de mogelijkheid voor een crematorium in de gemeente Woerden.

De mogelijkheden voor een crematorium zijn onderzocht. Er is besloten dat de gemeente hierin geen actieve rol meer speelt. We stelden een projectplan op voor het maken van een beleids-en beheerplan voor de gemeentelijke begraafplaatsen. Hierin gaven we aan op welke vragen het beleids-en beheerplan antwoord moet geven. In september 2016 gaven we een presentatie over de stand van zaken met betrekking tot de begraafplaatsen tijdens een informatiebijeenkomst van de commissie Ruimte.

Kernboodschap:

Het kader voor begraven en cremeren in Nederland is de Wet op de Lijkbezorging.

Gemeentelijke begraafplaatsen

Gemeente Woerden is eigenaar van zes algemene begraafplaatsen: Meeuwenlaan, Hogewal en Rijnhof in Woerden, Leidsestraatweg en 't Spijck in Harmelen en Van Teijlingenweg in Kamerik. Daarnaast is de gemeente ook eigenaar van de familiebegraafplaats aan De Brauwstraat in Woerden. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van deze begraafplaatsen en de uitvoering van begravingen en asbestemmingen.

Begraafplaats Hogewal is in 2012 gesloten, er zijn geen begravingen meer mogelijk. Op de begraafplaats aan De Brauwstraat is al heel lang niet meer begraven. Op begraafplaats Leidsestraatweg vindt incidenteel nog een bijzetting plaats. De begraafplaatsen Meeuwenlaan, Rijnhof, 't Spijck en Van Teijlingenweg zijn actieve begraafplaatsen.

Voor de gemeentelijke begraafplaatsen gelden de Beheersverordening (Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Woerden) en het Uitvoeringsbesluit begraafplaatsen). Deze zijn vastgesteld door de Raad en op 30 december 2010 in werking getreden.

Gemeente Woerden onderhoudt ook de Joodse begraafplaats in het Westdampark in Woerden. Deze is eigendom van het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap. In 1964 is overeengekomen dat de gemeente deze begraafplaats onderhoudt. Er is hier afgelopen decennia incidenteel een begraving geweest.

Bijzondere begraafplaatsen

De Wet op de lijkbezorging onderscheidt gemeentelijke (algemene) begraafplaatsen en bijzondere begraafplaatsen. Bijzondere begraafplaatsen zijn eigendom en worden beheerd door kerkgenootschappen of private organisaties. In gemeente Woerden zijn vijf kerkelijke begraafplaatsen: in Harmelen, Kamerik, De Kanis, Woerden en Zegveld.

Aantal begravingen en asbestemmingen

Hoewel het aantal inwoners van gemeente Woerden toeneemt, neemt het aantal sterfgevallen per jaar gemiddeld licht af. Van 426 in 2009 tot 378 in 2018. Het aantal begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen is ook afgenomen (van 175 in 2009 en 186 in 2010 naar 164 in 2018). Op de kerkelijke begraafplaatsen vinden enkele begravingen per jaar plaats. In de periode 2014-2016 was het begraafpercentage stabiel op circa 48%, dat wil zeggen dat 48% van de overledenen is begraven en 52% gecremeerd. In 2017 en 2018 is het begraafpercentage iets gedaald; het bedroeg 41 en 45%. In Woerden wordt meer begraven dan het landelijk gemiddelde, dat in 2018 34,7% bedroeg.

Jaarlijks worden op de gemeentelijke begraafplaatsen enkele urnen in particuliere graven, urnenkelders of urnennissen bijgezet. Ook wordt een enkele maal as verstrooid.

Het beleidsplan

In de afgelopen jaren werkten we aan het beleidsplan voor de begraafplaatsen. We vormden een klankbordgroep van betrokken inwoners met wie we alle begraafplaatsen bezochten en de waarden van de begraafplaatsen in kaart brachten. Ook spraken we met hen over de toekomst van de begraafplaatsen. We spraken eveneens een aantal keren met de uitvaartondernemers die regelmatig op de gemeentelijke begraafplaatsen komen over de ontwikkelingen op het gebied van afscheid nemen en lijkbezorging en over de toekomst van de gemeentelijke begraafplaatsen.

De afgelopen maanden hebben we gecheckt of de eerder verzamelde informatie nog actueel is. De wereld van begraven en cremieren is immers volop in ontwikkeling en dat kan gevolgen hebben voor de begraafplaatsen en begravingen/asbestemmingen in Woerden. Ook zijn we bezig om de financiële gegevens, de gegevens van het aantal begravingen en de prognose voor de grafvoorraad actualiseren. Ook bekijken we of de toekomstvisie en de doelstellingen die de ambtelijke projectgroep samen met de klankbordgroep in 2016 bedacht nog actueel is.

De verzamelde informatie verwerken we vervolgens de komende maanden tot een beleidsplan dat we voor de zomervakantie 2019 aan de gemeenteraad ter besluitvorming aanbieden.

Financiën:

De kosten die gemoeid gaan met de afronding van het beleidsplan worden gedekt vanuit de budgetten voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen.

Vervolg:

Tijdens het ontwikkelingsproces toetsen we het conceptbeleidsplan opnieuw bij de uitvaartondernemers en de klankbordgroep. Nadat het beleidsplan is vastgesteld, passen we de beheerplannen voor de

verschillende begraafplaatsen aan. Conform de doelen en acties in de Programmabegroting 2019. Aanpassing van het beleid kan er ook toe leiden dat de Beheersverordening moet worden aangepast. Het beleidsplan zal in juni 2019 aan de Raad ter vaststelling worden aangeboden.

Bijlagen:

Beleidsnotitie "Begraven en cremieren in gemeente Woerden, verkenning van beleid en ontwikkelmogelijkheden" geregistreerd onder corsanummer 14i.00133.

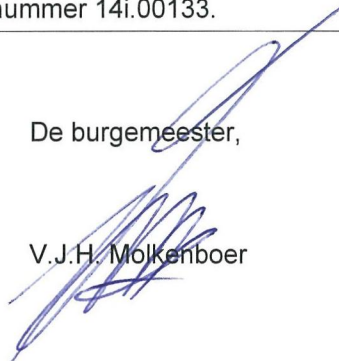
De secretaris,

drs. M.H.J. van Kruisbergen MBA

De burgemeester,

V.J.H. Molkenboer

Begraven en cremeren in gemeente Woerden

Verkenning beleid en ontwikkelmogelijkheden

gemeente
WOERDEN

Inhoud

■ Voorwoord / Leeswijzer	Blz. 3		
■ 1. Inleiding	Blz. 4		
1.1. Zorgplicht	Blz. 4		
1.2. Onderzoek	Blz. 4		
1.3. Status	Blz. 4		
■ 2. Begraafplaatsen in de gemeente Woerden	Blz. 5	■ 3. Ontwikkelingen	Blz. 8
2.1. Gemeentelijk én bijzonder	Blz. 5	3.1. Vergrijzing	Blz. 8
2.2. Tussenvorm	Blz. 5	3.2. Toename aantal crematies	Blz. 8
2.2.-1. De joodse begraafplaats	Blz. 5	3.3. Bouw van crematoria in de omgeving	Blz. 8
2.2.-2. De begraafplaats in De Brauwstraat	Blz. 5	■ 4. Beleidsuitgangspunten	Blz. 9
2.3. Gemeentelijke begraafplaatsen	Blz. 5	■ 5. SWOT-analyse	Blz. 10
2.3.-1. Hogewal in Woerden	Blz. 5	5.1. Sterke punten	Blz. 10
2.3.-2. Leidsestraatweg in Harmelen	Blz. 5	5.2. Zwakke punten	Blz. 10
2.3.-3. Meeuwenlaan in Woerden	Blz. 5	5.3. Bedreigingen	Blz. 10
2.3.-4. Rijnhof in Woerden	Blz. 5	5.4. Kansen	Blz. 10
2.3.-5. 't Spijck in Harmelen	Blz. 5	■ 6. Ontwikkelmogelijkheden	Blz. 11
2.3.-6. Van Teijlingenweg Kamerik	Blz. 5	6.1. Historische begraafplaatsen buiten exploitatie	Blz. 14
2.4. Kerkelijke begraafplaatsen	Blz. 5	6.2. Historische begraafplaatsen omvormen tot openbare gedenkparken	Blz. 14
2.5. Laatste afscheid	Blz. 6	6.3. In gesprek met joodse gemeenschap	Blz. 12
2.6. Aantallen begravingen en asbestemmingen	Blz. 6	6.4. Andere functie voor begraafplaats rijnhof zuid	Blz. 12
2.7. Financien	Blz. 6	6.5. Crematorium	Blz. 12
2.7.-1. Begroting 2014	Blz. 6	6.5.-1. In eigen beheer of niet	Blz. 12
2.7.-2. Begroting en (voorlopige) rekening 2013	Blz. 6	6.5.-2. Exploitatie	Blz. 13
2.7.-3. Grafonderhoud	Blz. 7	6.6. Afzien van kostendenkende lijkbezorging	Blz. 13
		■ Bijlage 1 overzichtkaarten	Blz. 15
		■ Bijlage 2 overzichtbegraafplaatsen	Blz. 17
		■ Bijlage 3 overzichtbegravingen en asbestemmingen per begraafplaats	Blz. 31
		■ Colofon	Blz. 31
		Figuren	
		■ Figuur 1: overzicht overlijdens, begravingen en crematies gemeente woerden	Blz. 6
		■ Figuur 2: aandeel begrafenissen op gemeentelijke begraafplaatsen t.o.v. het aantal overlijdens	Blz. 6
		■ Figuur 3: overzicht lasten en baten 2013	Blz. 7
		■ Figuur 4: overzicht lasten 2013 (peildatum voorlopige werkelijke lasten 30 november 2013)	Blz. 7
		■ Figuur 5: crematiepercentage 2008-2012 (bron: crematorium.nl voor landelijk crematiepercentage)	Blz. 8
		■ Figuur 6: ontwikkeling crematiepercentage	Blz. 8

Leeswijzer / voorwoord

Deze nota gaat over een onderwerp waar iedereen mee te maken krijgt. Wanneer iemand is overleden willen de nabestaanden met eerbied en respect begraven of cremeren, met een moment van herdenking passend bij hun levensovertuiging.

De gemeente heeft hierin een taak. Wij beheren de begraafplaatsen en herdenkingsaula's die in ons bezit zijn. Als gemeente vervullen we deze taak ook vanuit een wettelijk kader, de wet op de lijkbezorging.

De samenleving is voortdurend in ontwikkeling. Ook op het gebied van begraven ontstaan nieuwe ideeën en andere behoeften. Steeds vaker wordt gecremeerd en er ontwikkelt zich een meer persoonlijker vorm van begraven en herdenking.

Woerden heeft meerdere begraafplaatsen, zowel in gemeentelijk als in particulier bezit en beheer. Omdat er minder begraven wordt dalen de inkomsten en drukken de kosten van het onderhoud sterker op de algemene begroting.

Deze nota probeert u inzicht te geven in de mogelijkheden om tot een nieuw beleid te komen. Een beleid, dat rekening houdt met de wensen vanuit de samenleving, tot een beter beheer van de begraafplaatsen en uiteindelijk een beter onderhoudsniveau.

Sterven en begraven is een moeilijk en piëteitvol onderwerp. Het raakt mensen op de meest onverwachte momenten en soms heel diep. Laat deze notitie een uitgangspunt voor een goede discussie zijn, waarin respect en zakelijkheid hand in hand gaan.

Cor van Tuijl
Wethouder

Woerden, januari 2014.

1. Inleiding

In de gemeente Woerden liggen dertien begraafplaatsen. Acht daarvan worden beheerd door de gemeente. De overige vijf zijn geen gemeentelijke begraafplaatsen. De gemeente is géén eigenaar en ook niet verantwoordelijk voor onderhoud en beheer. Toch heeft de gemeente enige bemoeienis...

■ 1.1. Zorgplicht

Elke gemeente is verplicht om in verband met begraven/asbijzettingen bepaalde taken uit te voeren en voorzieningen te bieden. Dat is vastgelegd in de Wet op de lijkbezorging:

- Artikel 11: Afgeven verlov tot begraving of crematie door ambtenaar van de burgerlijke stand;
- Artikel 21: Indien niemand voorziet in de lijkbezorging overeenkomstig de wet, draagt de burgemeester daarvoor zorg;
- Artikel 33: Het bieden van de mogelijkheid van begraven op een gemeentelijke begraafplaats, tenzij Gedeputeerde Staten hiervan ontheffing hebben verleend;
- Artikel 34: Op de gemeentelijke begraafplaats tenminste elke dag die geen zondag of wettelijk erkende feestdag is, de mogelijkheid te bieden tot begraven gedurende een redelijke tijd.

Zodra de beleidsuitgangspunten vast staan, wordt deze beleidsnotitie - in interactie met uitvaartondernemers, bewoners, kerken en andere betrokkenen verder uitgewerkt. Als alles volgens planning verloopt, is dat proces herfst 2014 afgerond.

■ 1.2. Onderzoek

Aanleiding voor deze notitie is de wens tot kostendekkende lijkbezorging ; de (on)mogelijkheden voor een crematorium in Woerden en in het verlengde daarvan de problematiek rond de aula op Rijnhof.

Om te zien welke voorzieningen nu in de gemeente Woerden aanwezig zijn, vindt u onder meer een overzicht van alle begraafplaatsen. Ook de begraafplaatsen die niet onder beheer van de gemeente vallen zijn daarin opgenomen.

■ 1.3. Status

Deze notitie geeft mogelijke ontwikkelmogelijkheden en beleidsuitgangspunten van de gemeente Woerden weer. Dit zijn bespreekpunten voor een gesprek met de gemeenteraad.

2. Begraafplaatsen in de gemeente Woerden

Van de dertien begraafplaatsen die in de gemeente Woerden aanwezig zijn, heeft de gemeente er acht in beheer. De begraafplaatsen zorgen voor inkomsten, maar ook voor uitgaven. En omdat op dit moment de uitgaven hoger zijn dan de inkomsten is nu geen sprake van een kostendekkende organisatie...

Een overzicht van alle begraafplaatsen op de kaart van gemeente Woerden vindt u in bijlage 1; in bijlage 2 wordt elke begraafplaats kort uitgelicht.

■ 2.1. Gemeentelijk én bijzonder

De Wet op de lijkbezorging maakt onderscheid tussen gemeentelijke begraafplaatsen en bijzondere begraafplaatsen. Bijzondere begraafplaatsen worden door een kerkgenootschap, een rechtspersoon of een natuurlijk persoon aangelegd én in stand gehouden.

■ 2.2. Tussenvorm

In de gemeente Woerden liggen twee begraafplaatsen, die je niet zijn aangelegd door de gemeente, maar die wél door de gemeente worden beheerd en onderhouden.

Het betreft:

- De joodse begraafplaats aan het Westdam in Woerden;
- De familiebegraafplaats in de De Brauwstraat in Woerden.

2.2.-1. De joodse begraafplaats

Deze begraafplaats is aangelegd in 1856 én een gemeentelijk monument. Omdat er in Woerden geen joodse gemeente meer is, vinden er nog maar zelden of nooit bijzettingen plaats.

- De begraafplaats is eigendom van de Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap. In 1964 is overeengekomen dat de gemeente Woerden zorgdraagt voor het onderhoud;
- 2 tot 4x per jaar gras maaien; onderhoud van het lijkenhuisje. Als tegenprestatie mag de plantsoendienst gratis gebruik maken van het lijkenhuisje. Maar inmiddels gebruikt de gemeente het lijkenhuisje niet meer.

2.2.-2. De begraafplaats in De Brauwstraat

Deze begraafplaats is een familiebegraafplaats. In 1813 is hij aangelegd door de Woerdense familie Groeneveld; er wordt nu niet meer actief begraven. De begraafplaats is een gemeentelijke monument. Het is niet duidelijk wie eigenaar van de begraafplaats is: de gemeente Woerden óf de familie Groeneveld. De gemeente draagt zorg voor het onderhoud en beheer.

■ 2.3. Gemeentelijke begraafplaatsen

Van de dertien begraafplaatsen die de gemeente rijk is, zijn er zes aangelegd door de gemeente. De gemeente is ook eigenaar. Beheer en onderhoud valt dus onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Het betreft:

- algemene begraafplaats Hogewal in Woerden;
- algemene begraafplaats Leidsestraatweg in Harmelen;

- algemene begraafplaats Meeuwenlaan in Woerden;
- algemene begraafplaats Rijnhof in Woerden;
- gemeentelijke begraafplaats t Spijck in Harmelen;
- algemene begraafplaats Van Teijlingenweg in Kamerik.

Voor alle begraafplaatsen die onder beheer van de gemeente Woerden vallen, gelden deze twee verordeningen:

- De Beheersverordening (Verordening op het beheer en het gebruik van de gemeentelijke begraafplaatsen in de gemeente Woerden) die op 30 december 2010 in werking is getreden;
- Het Uitvoeringsbesluit begraafplaatsen in de gemeente Woerden, in werking getreden op 30 december 2010.

2.3.-1. Hogewal in Woerden

Dit is de oudste algemene begraafplaats van Woerden. In 1829 is hij aangelegd, boven op het Bastion. Het Bastion is evenals de begraafplaats én het poortgebouw van de begraafplaats (1830) Rijksmonument. In 2012 is de begraafplaats gesloten. De laatste bijzetting vond plaats in 2002.

2.3.-2. Leidsestraatweg in Harmelen

Dit is de oude, algemene begraafplaats van Harmelen. Hij is vlak voor 1930 aangelegd en wordt sinds 1930 gebruikt. Er worden nu geen graven meer uitgegeven. Heel sporadisch vindt er nog wel een bijzetting plaats.

2.3.-3. Meeuwenlaan in Woerden

Deze begraafplaats is ontworpen door de bekende tuinarchitect Leonard Springer. De aula (1935) is Rijksmonument. Begraafplaats en aula vormen een karakteristiek geheel. Sinds 1936 is de begraafplaats in gebruik. Er zijn uitsluitend particuliere¹ graven.

2.3.-4. Rijnhof in Woerden

Deze begraafplaats is sinds 1976 in gebruik. Er is een algemeen en een rooms-katholiek gedeelte. In 2006 is de begraafplaats uitgebreid, maar de uitbreiding is nog niet in gebruik.

2.3.-5. 't Spijck in Harmelen

Deze begraafplaats is geopend in 1969. Er is een algemeen gedeelte en een rooms-katholiek gedeelte. Hier worden ook regelmatig inwoners uit Leidse Rijn begraven; in 2013 7 van de 51 begravingen.

2.3.-6. Van Teijlingenweg in Kamerik

Deze begraafplaats is in 1980 in gebruik genomen. De begraafplaats heeft een algemeen en een rooms-katholiek deel.

■ 2.4. Kerkelijke begraafplaatsen

Van de dertien begraafplaatsen die de gemeente rijk is, zijn er vijf 'bijzonder'; ze zijn aangelegd door een kerkgenootschap. Het kerkgenootschap is ook verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer. In bijlage 2 vindt u ook meer informatie over deze begraafplaatsen. Het betreft:

- Rooms-katholieke begraafplaats Schoollaan in Harmelen;
 - Hervormde begraafplaats Burgemeester Talmawegin Kamerik;
 - Rooms-katholieke begraafplaats Mijzijde in Kanis;
 - Rooms-katholieke begraafplaats Torenwal in Woerden;
 - Hervormde begraafplaats Hoofdweg in Zegveld.
- De rooms-katholieke begraafplaats in Harmelen én die in Kamerik zijn niet gesloten, maar de laatste jaren hebben er geen begravingen meer plaatsgevonden.

De rooms-katholieke begraafplaats Torenwal in Woerden is van 1978 tot 2003 buiten gebruik geweest. Sinds 2003 mag er weer beperkt begraven worden. Ook kunnen urnen bijgezet worden.

■ 2.5. Laatste afscheid

Afscheidsplichtigheden vinden plaats in de kerken, in de aula's van begraafplaatsen meeuwenlaan en rijnhof, maar ook bij uitvaartcentrum De Laatste Eer.

■ 2.6. Aantallen begravingen en asbestemmingen

Naast begraven vinden er in de gemeente ook asbestemmingen plaats. Op verschillende begraafplaatsen zijn mogelijkheden voor asbestemmingen (urnengraf, urnennis, strooiveld, e.d.).

In bijlage 3 vindt u een overzicht van op welke begraafplaats in de gemeente wat heeft plaatsgevonden (aantal begravingen en asbestemmingen).

Figuur 1 geeft een overzicht van het totaal aantal begravingen in de afgelopen periode

In figuur 2 is het aantal crematies de afgeleide van het aantal overlijdens in Woerden en het aantal begravingen. Hierbij is de aannahme gedaan dat het aantal inwoners dat buiten Woerden begraven wordt, gelijk is aan het aantal mensen van buiten dat in Woerden begraven wordt (instroom en uitstroom gelijk).

Het aandeel begravingen van het totaal aantal overlijdens schommelt tussen 43% en 48% met een uitschieter van 54% in 2011. 40 á 45% van alle overledenen in de gemeente worden begraven op een van de gemeentelijke begraafplaatsen. In 2011 was er een uitschieter van 50%.

■ 2.7. Financiën

Het uitgangspunt in de gemeente Woerden is kostendekkende exploitatie van de begraafplaatsen die bij de gemeente in beheer en onderhoud zijn. Dat betekent dat de baten (uit grafrecht, begraafrecht,

onderhoud, e.d.) de lasten voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen goed moet maken. Dat is een lastige opgave, omdat ook begraafplaatsen beheerd worden waar niet meer begraven wordt. Daar komen dus geen inkomsten meer vandaan.

Het aantal begravingen op de gemeentelijke begraafplaatsen in Woerden fluctueert sterk (figuur 2). Daarnaast loopt het aantal begravingen in Nederland terug (zie ook hoofdstuk 3).

2.7.-1. Begroting 2014

In de begroting 2014 zijn de totale lasten geraamd op € 726.813 en de inkomsten op € 704.000. Dit betekent een tekort van ruim € 22.000 en kostendekkingspercentage van 97%.

2.7.-2. Begroting en (voorlopige) rekening 2013

Figuur 3 geeft een overzicht van de begroting en voorlopige werkelijke kosten van 2013 (peildatum 30 november 2013).

In eerste instantie lijkt het alsof het kostendekkingspercentage hoger is dan begroot, dat er dus sprake is van een positieve ontwikkeling. Er moeten echter nog lasten en baten geboekt worden. Pas als het jaar echt afgesloten is, kan het werkelijke kostendekkingspercentage over 2013 bepaald worden.

Een aandachtspunt is dat met de beschikbare middelen niet alle begraafplaatsen goed onderhouden kunnen worden. Zo moest begraafplaats Hogewal om veiligheidsredenen worden afgesloten.

Een vergelijking van de lasten in de begroting en de voorlopige rekening levert het volgende beeld op:

In figuur 4 is € 97.195,- opgenomen voor restauratie van de joodse begraafplaats, dit is echter al in 2012 afgerekend.

FIGUUR 1: overzicht overlijdens, begravingen en crematies gemeente Woerden

	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal overledenen	426	467	412	433	377
Aantallen begraven op gemeentelijke begraafplaatsen	175	186	207	187	18
Aantallen begraven op bijzondere begraafplaatsen	14	13	16	11	15
Aantal crematies	237	268	189	235	195
Begraafpercentage	44%	43%	54%	46%	48%
Crematiepercentage	56%	57%	56%	54%	52%

* voorlopig aantal, datum 30 november 2013

FIGUUR 2: aandeel begravenissen op gemeentelijke begraafplaatsen t.o.v. het aantal overlijdens

	2009	2010	2011	2012	2013
Aantal overledenen	426	467	412	433	377
Aantallen begraven op gemeentelijke begraafplaatsen	175	186	207	187	167
Aandeel begravingen op gemeentelijke begraafplaatsen	41%	40%	50%	43%	44%

* voorlopig aantal, datum 30 november 2013

De cijfers over 2013 zijn nog niet geanalyseerd, omdat het hier gaat om voorlopige cijfers (peildatum 30 november 2013).

2.7.-3. Grafonderhoud

Wat niet uit deze cijfers blijkt, maar wel een aandachtspunt is: gemeente Woerden heeft géén voorziening voor het grafonderhoud.

Als nabestaanden een grafrecht kopen, hoort daarbij ook grafonderhoud.

Dat grafonderhoud kan jaarlijks betaald worden of worden afgekocht. De gemeente heeft dan de verplichting om voor de termijn van grafrecht het graf te onderhouden.

Om schommelingen in de exploitatie te voorkomen en de dekking te garanderen van de aangegane verplichting het graf voor de afgekochte periode te onderhouden, verdient het aanbeveling hiervoor een voorziening in te stellen.

Van enkele andere gemeenten is bekend dat de accountant heeft aangegeven dat het verplicht is een voorziening in te stellen, omdat genoemde verplichting gegarandeerd moet worden.

Algemene en particuliere graven

Je hebt particuliere én algemene graven. Een particulier graf is een graf, waarvan de grafrechten voor een bepaalde tijd verkocht zijn. Degene die de grafrechten heeft bepaalt wie er in het graf bijgezet worden. Verlenging van de tijd waarvoor het grafrecht geldt is mogelijk. Een algemeen graf is een gedeeld graf; er liggen doorgaans twee personen begraven. De grafrechten liggen bij de eigenaar van de begraafplaats en dus niet bij nabestaanden. De nabestaanden kopen het recht om gedurende een bepaalde periode iemands stoffelijk overschot in dat graf te laten rusten. Verlenging is niet mogelijk.

FIGUUR 3: Overzicht lasten en baten 2013

2013	Begroting (€)	Voorlopige werkelijke cijfers (€)
Lasten	843.892	662.109
Baten	712.589	576.989
Percentage kostendekking	84%	87%

FIGUUR 4: Overzicht lasten 2013 (peildatum voorlopige werkelijke lasten 30 november 2013)

2013	Begroting (€)	Voorlopige werkelijke cijfers (€)
Algemeen begraafplaatsen	521.438	488.023
Begravingen	160.279	131.376
Aula Rijnhof	14.815	12.973
Aula Kamerik	29.790	2.785
Aula Meeuwenlaan	15.228	14.161
joodse begraafplaats	97.195	9.815
Begraafplaats 't Spijck	3.369	2.791
Oude begraafplaats Harmelen	1.763	175
Begraafplaats De Brauwstraat	-244	0
TOTAAL	843.633	662.099

In bovenstaand overzicht is een € 97.195,- opgenomen voor restauratie van de Joodse Begraafplaats, dit is echter al in 2012 afgerekend.

3. Ontwikkelingen

Voor de toekomst van de begraafplaatsen zijn een aantal ontwikkelingen van belang:

- **vergrijzing;**
- **toename van het aantal crematies in Nederland;**
- **bouw van crematoria in de omgeving.**

3.1. Vergrijzing

Tot 2040 zal het aantal overlijdens per jaar sterk stijgen.

3.2. Toename aantal crematies

In Nederland is het crematiepercentage de afgelopen jaren gestegen (zie figuur 5). In tegenstelling tot de landelijke tendens van een stijging van het aantal crematies is in de gemeente Woerden echter een lichte daling te zien.

Een verklaring zou kunnen zijn dat inwoners meer hechten aan afscheidsplichtigheid en een laatste rustplaats in hun eigen omgeving. Hier is echter geen onderzoek naar gedaan.

Op basis van de landelijke trend in begraven en cremeren, is de verwachting dat het aandeel cremeren landelijk stijgt naar 70-75%.

3.3. Bouw van crematoria in de omgeving

De crematoria in Uithoorn, Utrecht, Nieuwegein, Alphen aan de Rijn en Gouda liggen momenteel het dichtste bij. Gemeten vanuit de kern van Woerden ligt de afstand tussen de 19 en 27 km.

Zowel in Utrecht als in Montfoort vinden voorbereidende werkzaamheden plaats voor nieuwe crematoria:

- Dela is van plan om in 2015 een crematorium met uitvaartcentrum te openen in Leidse Rijn (vlak bij de Wall). Gemeente Utrecht heeft een bouwvergunning verleend en de voorbereidingen voor de bouw zijn zichtbaar op het terrein;
- In Montfoort heeft een ondernemer een plan ingediend bij de gemeente voor de bouw van een crematorium. De gemeente bereidt nu de besluitvorming voor over de vergunning voor het crematorium die het College moet afgeven wanneer zij een crematorium willen toestaan (verplicht conform art. 53 Wet op de lijkbezorging).

FIGUUR 5: crematiepercentage 2008-2012 (bron: crematorium.nl voor landelijk crematiepercentage)

Jaar	Landelijk crematiepercentage	Crematiepercentage Woerden
2008	55,7	56
2009	56,8	57
2010	56,9	56
2011	58,6	54
2012	59,3	52

FIGUUR 6: ontwikkeling crematiepercentage

jaartal	prognose ontwikkeling begraafpercentage landelijk	Prognose ontwikkeling crematiepercentage landelijk
2013	40	60
2015	39	61
2020	37	63
2030	35	65
2040	30	70

4. Beleidsuitgangspunten

Uitgangspunten

1. ■ Het bieden van goede faciliteiten voor een waardig afscheid en een laatste rustplaats voor de overledene die op een gemeentelijke begraafplaats begraven wil worden of een asbestemming wil. En het bieden van faciliteiten om de overledenen te herdenken.
2. ■ Voor de dienstverlening zijn de volgende aspecten van belang:
 - Openstelling van de begraafplaatsen van zonsopgang tot zonsondergang;
 - Mogelijkheid tot begraven tussen 10.00 en 15.30 uur, van maandag tot en met zaterdag met uitzondering van wettelijke feestdagen;
 - Graven worden op volgorde uitgegeven.
3. ■ Onderhoud van terrein en gebouwen op een hoog onderhoudsniveau. Voor de terreinen onderhoudsniveau A invoeren. Begraafplaatsen zouden zich gezien hun functie moeten onderscheiden van de rest van de openbare ruimte. Voor het onderhoud van terreinen en gebouwen een beheerplan opstellen en uitvoeren, zodat de kwaliteit gewaarborgd wordt.
4. ■ Kostendeckende exploitatie van de begraafplaatsen.
5. ■ Verlagen van de uitgiftetermijn van een graf van 20. De mogelijkheid tot verlengen met een termijn van telkens 10 jaar blijft bestaan.
6. ■ Actief ruimingsbeleid. Dat wil zeggen dat graven waarvan de rechten vervallen of waarvan afstand wordt gedaan, direct opnieuw uitgegeven worden. Oude graven zijn vaak voor onbepaalde tijd of voor een lange termijn uitgegeven, zoals bij de Meeuwenlaan. Voor die graven zal dit beleid op korte termijn weinig ruimte opleveren om graven opnieuw uit te geven.
7. ■ Individuele ruiming van graven, waarbij de stoffelijke resten in de nullaag worden verwerkt. Goede informatie en communicatie over de begraafplaatsen aan de bevolking van Woerden. Hierbij kan worden gedacht aan goed leesbare verordeningen en tarievenlijst, maar ook aan activiteiten als een Open Dag of een Lichtjesavond.
8. ■ De uitvaartondernemers spelen een belangrijke rol bij het afscheid van de overledene. De gemeente voert regelmatig overleg met de uitvaartondernemers.
9. ■ Op verschillende begraafplaatsen is naast een algemeen deel ook een rooms-katholiek deel. De gemeente voert overleg met de rooms-katholieke parochie over de inrichting, de evt. afscheiding, het gebruik van het rooms-katholieke deel, maar ook over beleidsontwikkelingen.

5. SWOT-analyse

Deze SWOT-analyse heeft alleen betrekking op die begraafplaatsen die bij de gemeente Woerden in beheer en onderhoud zijn.

■ 5.1. Sterke punten

- Monumentale begraafplaatsen, zoals Meeuwenlaan en de oude Algemene Begraafplaats Hogewal;
- Begraafplaats Meeuwenlaan wordt door onze inwoners hoog gewaardeerd;
- Begraafplaatsen in Harmelen en Kamerik en begraafplaats Rijnhof hebben zowel algemeen deel als rooms-katholiek deel;
- Sterke betrokkenheid van de bevolking van Kamerik, zij doen zelf een deel van het onderhoud;
- Parkeerruimte is voldoende bij begraafplaats Van Teijlingenweg (Kamerik), bij 't Spijck (Harmelen) en bij Rijnhof (Woerden);
- Ruime mogelijkheden voor asbestemmingen op Rijnhof (Woerden). Ook mogelijkheden voor urnen op begraafplaats Van Teijlingenweg (Kamerik) en op 't Spijck (Harmelen);
- Onderhoud begraafplaatsen voldoet aan C-niveau, het onderhoudsniveau dat voor de openbare ruimte in Woerden geldt;
- Voldoende ruimte voor toekomstige begravingen en asbestemmingen op zuidelijk deel van begraafplaats Rijnhof;
- Begraafplaatsen zijn toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang;
- Er zijn weinig tot geen klachten over de begraafplaatsen.

■ 5.2. Zwakte punten

- Geen mogelijkheden voor asbestemmingen en algemene graven op begraafplaats Meeuwenlaan;
- Hoge begraafdruk op begraafplaats Meeuwenlaan, waardoor het bijzondere karakter en het ontwerp van Leonard Springer onder druk staat. Hierdoor kan de kwaliteit van deze begraafplaats verloren gaan;
- Beperkte parkeermogelijkheden bij begraafplaats Meeuwenlaan;
- Geen koffiekamer bij de aula's. Bij begraafplaats Meeuwenlaan vindt het koffie drinken na afloop van de begrafenis plaats in de zaal waarin net daarvoor de afscheidsplechtigheid is gehouden;
- Aula Rijnhof is slecht onderhouden en de voorzieningen zijn zeer beperkt;
- Schoonmaak van de aula's laat te wensen over. Parkeerterrein en gebouwtje in Kamerik laten te wensen over (functioneel/uitstraling);
- Geen sociale controle op parkeerterrein bij begraafplaats Rijnhof. Hier vinden soms ongewenste activiteiten plaats;
- Begraafplaatsen Kamerik, 't Spijck, Meeuwenlaan en Rijnhof niet goed bereikbaar met openbaar vervoer;
- Het onderhoud is op zich voldoende (volgens C-niveau), maar de details vragen meer zorg en aandacht;
- Geen vastgesteld beleid met betrekking tot lijkbezorging en gemeentelijke taken;
- Exploitatie van begraafplaatsen is niet kostendekkend. Dat is overigens op zich niet vreemd omdat

ook begraafplaatsen in de exploitatie zitten waar geen begravingen meer plaats vinden;

- Het zuidelijk deel van begraafplaats Rijnhof is niet in gebruik. Het onderhoud van dit vroegtijdig aangelegde deel drukt op de exploitatie van de begraafplaatsen

■ 5.3. Bedreigingen

- Stijging van het crematiepercentage. Als gevolg daarvan daalt het aantal begravingen (hoogstwaarschijnlijk) de komende jaren, waardoor de inkomsten van de begraafplaatsen dalen;
- Meer crematoria in de omgeving; dat kan effect hebben op het crematiepercentage in Woerden waardoor het aantal begravingen (extra)daalt;
- Aanleg van een begraafplaats in Leidse Rijn, aan de westkant van Vleuten. Op begraafplaats 't Spijck worden nu overledenen uit Leidse Rijn begraven. Dit aantal kan dalen.

■ 5.4. Kansen

- Er is een tendens naar een persoonlijker afscheid/herdenking;
- Een stijgend crematiepercentage kan zorgen voor een toenemende vraag naar asbestemmingen. Een deel van degenen die kiezen voor cremeren, kiezen voor het bewaren van de as in een urn. Die wordt soms bij het crematorium geplaatst, maar er zijn ook mogelijkheden voor urnenplekken op de begraafplaatsen in Woerden. De nabestaanden kunnen dan eerder naar de urn om te rouwen of te herdenken.
- Rijnhof-Zuid wordt niet gebruikt. Hier kunnen mogelijk nieuwe producten aangeboden worden. Ook zou evt. een deel verkocht kunnen worden voor een woonfunctie om de sociale controle te versterken. Voorwaarde is wel dat eerst duidelijk is of deze uitbreiding ruimte biedt voor andere functies zonder dat de begraafcapaciteit in het geding komt. Betrekken van het water bij begraafplaats Meeuwenlaan, bijvoorbeeld voor drijvende urnen.

Voorbeelden van watergebruik:

Drijvende urnen bij crematorium Twente en op begraafplaats De Nieuwe Ooster in Amsterdam.

6. Ontwikkelmogelijkheden

In dit hoofdstuk leest u de ontwikkelmogelijkheden die aanwezig zijn ten einde de exploitatie van de begraafplaatsen meer kostendekkend te maken...

■ 6.1. Historische begraafplaatsen buiten exploitatie begraafplaatsen

De gemeente Woerden onderhoudt drie begraafplaatsen waar niet meer begraven wordt:

- de familiebegraafplaats aan De Brauwstraat (gemeentelijk monument);
- de algemene begraafplaats Hogewal (rijksmonument);
- begraafplaats Leidsestraatweg in Harmelen.

Door deze begraafplaatsen binnen de exploitatie van de begraafplaatsen te houden, betalen nabestaanden van degenen die nu overlijden óók voor het beheer en onderhoud van deze drie begraafplaatsen.

Voor de inwoners van de gemeente Woerden zijn het wel waardevolle begraafplaatsen!

Er zijn verschillende mogelijkheden:

1. De kosten voor beheer en onderhoud komen ten laste van de algemene middelen. Op deze manier betalen álle inwoners van de gemeente Woerden mee aan de instandhouding.
2. Het beheer en onderhoud onderbrengen in een aparte stichting voor Funerair Erfgoed of een stichting die meer monumenten beheert. Dit kan een bestaande organisatie zijn of een nieuw op te richten stichting. Via de stichtingsvorm zijn andere inkomstenbronnen aan te boren, zoals fondsen. De gemeente kan er voor kiezen een bijdrage te blijven geven aan het beheer en onderhoud. Onderzocht kan worden of Stichting Hugo Kotenstein dan wel de Stichts-Hollands Historische Vereniging belangstelling hebben het beheer van deze begraafplaatsen over te nemen. Wanneer gekozen wordt voor een van deze opties is het van belang dat de gemeente voor zover dat nog niet gebeurd is deze begraafplaatsen sluit, waardoor er niet meer actief begraven kan worden.*

■ 6.2. Historische begraafplaatsen omvormen tot openbare gedenkparken

Dit zou kunnen bij:

- algemene begraafplaats Hogewal (Woerden);
- de algemene begraafplaats aan de Leidsestraatweg (Harmelen).

Het funerair erfgoed wordt hier onder de aandacht gebracht. Voorwaarde hiervoor is wél dat de begraafplaatsen veilig zijn: zonodig zal hierin geïnvesteerd moeten worden.

Ook bij deze variant zijn er twee mogelijkheden:

- De gemeente blijft het gedenkpark beheren en de kosten komen ten laste van de algemene middelen;
- Het beheer wordt ondergebracht in een aparte stichting. Zie de mogelijkheden die in par. 6.1 zijn genoemd.

Een aandachtspunt bij de omvorming tot gedenkpark is dat de Wet op de lijkbezorging hier kaders geeft voor het gebruik van de grond van een gesloten* begraafplaats:

- De begraafplaats moet gesloten zijn;
- Er mogen geen lijken meer worden begraven;
- Particuliere graven gelegen op een gesloten begraafplaats worden onaangeroerd gelaten, voorzover er in behoorlijk onderhoud wordt voorzien.

Een begraafplaats kan ook opgeheven worden. Dat is zo als de grond de bestemming begraafplaats heeft verloren en zich in de grond geen graven meer bevinden. Deze regels gelden zowel voor delen als voor een gehele begraafplaats.

* Een begraafplaats kan worden gesloten 10 jaar na de laatste begraafing/bijzetting. Het college moet hier over een besluit nemen. De gesloten verklaring gaat dan in met terugwerkende kracht van 10 jaar.

■ 6.3. In gesprek met joodse gemeenschap

De joodse begraafplaats is niet van de gemeente Woerden. Woerden heeft in 1964 met een overeenkomst het onderhoud van de joodse gemeenschap overgenomen. Gemeente Woerden kan de verantwoordelijkheid weer terugleggen bij de joodse gemeenschap. Dit is vergelijkbaar met andere kerkgenootschappen die een begraafplaats in eigen beheer hebben, zoals de rooms-katholieke begraafplaats aan de Torenwal.

■ 6.4. Andere functie voor begraafplaats Rijnhof Zuid

Rijnhof Zuid is aangelegd om in de capaciteitsbehoefte voor begraven in Woerden te voorzien. Het aantal begravingen loopt terug. Het kan zijn dat Rijnhof Zuid op termijn slechts gedeeltelijk nodig is om te begraven. Er is een goede prognose nodig van de verwachte begrafenissen in gemeente Woerden en de beschikbare ruimte graven en asbestemmingen voor hier definitieve uitspraken over gedaan kunnen worden.

Wanneer Rijnhof Zuid niet helemaal nodig is, kan nagedacht worden over andere functies. Ook kan nagedacht worden over tijdelijke functies totdat het terrein nodig is voor begraven. Een tijdelijke functie kan de onderhoudskosten verlagen.

Dit terreindeel is parkachtig aangelegd. De oppervlakte is circa 3 ha. Er is hier een islamitisch deel gereserveerd met ongeveer 5 grafkelders zodat er binnen de eisen van het geloof begraven kan worden. Hier is tot heden nog geen gebruik van gemaakt.

De begraafplaats ligt in het buitengebied, dat betekent dat hier waarschijnlijk geen stedelijke functies gewenst zijn, zoals wonen of bedrijven. Bovendien moet er voor de afstand van een begraafplaats tot een woning minimaal 20 meter worden aangehouden (geluid en milieuhygiëne).

Mogelijkheden waaraan gedacht kan worden (er is geen marktonderzoek uitgevoerd):

- Uitgeven als grond met een woonbestemming, waardoor de sociale controle op het parkeerterrein en de begraafplaats toeneemt.
- Uitgeven voor een dierenbegraafplaats, evt. gecombineerd met dierencrematorium. Zie hier voor bijvoorbeeld Dierenbegraafplaats Amsterdam (www.ducamsterdam.nl).
- Uitgeven aan een boer als weiland.
- Uitgeven aan een van de maneges in de buurt.

Nadelen/risico's

De nadelen van het uitgeven van dit deel voor een andere functie die niets met de begraafplaats te maken heeft, zijn:

- er is sprake van kapitaalvernietiging, dit deel is al ingericht voor de functie begraafplaats;
- er is geen reservecapaciteit voor begraven meer beschikbaar;
- het bestemmingsplan moet worden aangepast. Het is niet te voorspellen hoe nabestaanden, uitvaartondernemers en omwonenden hier op reageren.

Wanneer de grond niet (tijdelijk) uitgegeven kan worden, verdient het aanbeveling met omwonenden en met de maneges in de buurt afspraken te maken. Dit versterkt namelijk de sociale controle.

■ 6.5. Crematorium

Veel gemeenten hebben moeite om de exploitatie van de begraafplaats(en) kostendekkend te krijgen. Een aantal gemeenten overweegt dan een crematorium. Dat lijkt een logische stap, omdat de crematiepercentages stijgen.

Het exploiteren van een crematorium is echter van geheel andere aard dan het beheren van een begraafplaats. Bij cremieren is sprake van marktwerking. Waar

inwoners van een gemeente/plaats bij begraven vrijwel altijd voor de eigen woonplaats kiezen, is dat bij cremieren niet zo. Men kiest zelf dan wel op advies van familie en/of uitvaartondernemer een crematorium. Een nieuw crematorium moet zich dus een "plek in de markt veroveren".

6.5.-1. In eigen beheer of niet

Wil een crematorium in Woerden bijdragen aan kostendekkende lijkbezorging, dan zijn de voorwaarden:

- het crematorium combineren met een begraafplaats, waardoor:
 - voorzieningen als aula en koffiekamer dubbel gebruikt worden;
 - de investering beperkt blijft (bestaande voorzieningen dubbel gebruiken).

In dit geval zal dan gedacht moeten worden aan Rijnhof. De bereikbaarheid is goed, er is voldoende parkeerruimte en er is ruimte voor crematiegebouwen. De bestaande aula zal wel aangepast moeten worden met bijbehorende voorzieningen als koffiekamers, opbaar-ruimte, etc.

Grond uitgeven aan een bedrijf om elders in de gemeente een crematorium te starten, levert een gemeente alleen eenmalig geld op (gronduitgifte als de grond van de gemeente is en leges voor vergunningen). Dit komt niet ten goede aan de exploitatie van de begraafplaats. Ervaring elders leert bovendien dat door de bouw van een crematorium in een gemeente, het crematiepercentage in die gemeente omhoog gaat, waardoor het aantal begravingen juist daalt. Dit mechanisme zou de exploitatie van de begraafplaats dan verder onder druk zetten.

Wanneer gekozen wordt voor een crematorium op Rijnhof zijn er drie mogelijkheden:

- Exploitatie in eigen beheer, waardoor:
 - inkomsten ook ten goede komen aan de functie lijkbezorging
 - personeel efficiënt kan worden ingezet.
 - geen inkomsten naar derden wegvloeien.
- Begraafplaats Rijnhof maar mogelijk ook andere actieve begraafplaatsen wordt/worden beheerd door de exploitant van het crematorium.
- Een combinatie van beheer, namelijk beheer van de begraafplaats door de gemeente en het crematorium door de exploitant. Er zullen dan goede afspraken moeten worden gemaakt over de samenwerking en het gezamenlijk gebruik van de aula en andere voorzieningen.

Voorbeelden

- *Gemeente Amersfoort heeft gekozen voor het zelf exploiteren van het crematorium op begraafplaats Rusthof, omdat men de kwaliteit van dienstverlening in de hand wilde houden en zelf een totaalaanbod aan de bewoners wilde leveren.*
- *Gemeente Roosendaal wilde een crematorium op/naast de begraafplaats Zeegestede en koos voor een aanbesteding waarbij de exploitant het crematorium zou bouwen en de begraafplaats beheren. Stichting Crematoria en Begraafplaatsen Zoom-en Zeegestede beheert dit nu.*
- *Gemeente Alphen aan de Rijn heeft gekozen voor een combinatie. Ze beheren zelf de begraafplaats en de PC exploiteert het crematorium. De aula en overige voorzieningen worden gezamenlijk gebruikt.*
- *Gemeente Gouda koos voor het privatiseren van het bestaande crematorium en de begraafplaats IJsselhof.*

6.5.-2. Exploitatie

Of een crematorium rendabel is hangt af van:

- de noodzakelijke investeringen;
- de exploitatielasten;
- de inkomsten.

De exploitatielasten hangen samen met het aantal crematies. Wanneer dit te laag is, is een crematorium niet efficiënt te beheren/exploiteren.

Welke keuzen mensen maken voor de een bepaald crematorium hangt mede af van het feit of ze een uitvaartverzekering hebben. In Nederland heeft circa 37% van de huishoudens een uitvaartverzekering.²

In de meeste uitvaartpolissen is opgenomen dat mensen de crematie vergoed krijgen in een crematorium van de betreffende organisatie, mits dat binnen 30 km van de woonplaats ligt. Alleen tegen meerkosten kan daarvan afgeweken worden. Dit betekent dat de meeste mensen met een uitvaartverzekering kiezen voor een crematorium van de organisatie waar zij een uitvaartverzekering hebben, als dat ligt binnen 30 km van hun woonplaats.

Een crematorium in Woerden kan mensen trekken uit Woerden, Ronde Venen, Stichtse Vecht, Wijdmeren, Montfoort, Oudewater, Bodegraven-Reeuwijk en Leidse Rijn. Veel zal echter afhangen van de kwaliteit van dienstverlening, de voorzieningen en de prijsstelling. Om te bepalen of een crematorium voor Woerden haalbaar is, zal eerst marktonderzoek gedaan moeten worden. Er zijn twee marktpartijen die zich spontaan gemeld hebben.

Crematoria in de regio

Dela heeft plannen voor Leidse Rijn, Yarden is eigenaar van Daelwijck in Utrecht en van IJsselhof in Gouda, Monuta is eigenaar van Noorderveld in Nieuwegein.

De PC is eigenaar van crematorium Alphen aan de Rijn. Crematorium Uithoorn is in particuliere handen.

In Montfoort is een particulier initiatief, maar is nog niet bekend of de gemeente vergunning zal geven.

Woerden ligt dus in een gebied waar al veel crematoria in de omgeving zijn.

■ 6.6. Afzien van kostendekkende lijkbezorging

Veel gemeenten kiezen voor kostendekkende lijkbezorging. Ook is in veel gemeenten te zien dat dit niet (meer) te realiseren is, doordat het aantal begravingen terugloopt. Zeker bij gemeenten die uit meerdere dorpen bestaan en daarmee meerdere begraafplaatsen in eigendom en beheer hebben, wordt het steeds lastiger om de exploitatie kostendekkend te krijgen.

Om de exploitatie kostendekkend te maken, zijn er twee mogelijkheden:

- Bezuinigen.
- Meer inkomsten genereren.

Hoewel begraven weinig prijs-elastisch is, is er een grens aan de mogelijkheden om de tarieven te verhogen. De tarieven worden in rekening gebracht aan steeds minder mensen. Ook is er een grens aan nieuwe producten. Sommige gemeenten kiezen er voor een deel van de kosten uit de algemene middelen te betalen.

²

bron: website bond van verzekeraars, 2013

Bijlagen

Bijlage 1 - overzichtskaarten locatie begraafplaatsen

In deze bijlage per kern een overzichtskaartje met de locatie van de begraafplaatsen.
De kleuren geven aan wat voor soort begraafplaats het betreft:

- Actieve gemeentelijke begraafplaatsen
- Passieve gemeentelijke begraafplaatsen
- Overige begraafplaatsen in gemeente Woerden (allen actief)

De cijfers verwijzen naar de toelichting per begraafplaats die is opgenomen in bijlage 2.

Harmelen

- 1't Spijck
- 2 Leidsestraatweg
- 9 Schoollaan

Kamerik

- 3 Van Teylingenweg
- 10 Burgemeester Talmaweg
- 11 Mijzijde, Kanis

Zegveld
 13 Hoofdweg

- Woerden**
- 4 Meeuwenlaan
 - 5 Rijnhof
 - 6 Hogewal
 - 7 Westdam (Joodse begraafplaats)
 - 8 De Brauwstraat
 - 12 Torenwal

Bijlage 2 - Overzicht alle begraafplaatsen (volgens inventarisatie in 2010)

Actieve gemeentelijke begraafplaatsen

Gemeentelijke begraafplaats 't Spijck (<i>Harmelen</i>)	blz. 17
Algemene begraafplaats Van Teijlingenweg (<i>Kamerik</i>)	blz. 18
Algemene begraafplaats Meeuwenlaan (<i>Woerden</i>)	blz. 19
Algemene begraafplaats Rijnhof (<i>Woerden</i>)	blz. 20
Joodse begraafplaats Westdam (<i>Woerden</i>)	blz. 21
Algemene begraafplaats De Brauwstraat (<i>Woerden</i>)	blz. 22

Passieve gemeentelijke begraafplaatsen

Algemene begraafplaats 'Leidsestraatweg (<i>Harmelen</i>)	blz. 23
Algemene begraafplaats Hogewal (<i>Woerden</i>)	blz. 24

Overige begraafplaatsen in gemeente Woerden (allen actief)

Rooms-katholieke begraafplaats Schoollaan (<i>Harmelen</i>)	blz. 25
Hervormde begraafplaats Burgemeester Talsma (<i>Kamerik</i>)	blz. 26
Rooms-katholieke begraafplaats Mijzijde (<i>Kanis</i>)	blz. 27
Rooms-katholieke begraafplaats Torenwal (<i>Woerden</i>)	blz. 28
Hervormde begraafplaats Hoofdweg (<i>Zegveld</i>)	blz. 29

Gemeentelijke begraafplaats 't Spijck te Harmelen

Adres

Dorpeldijk 3,
3481 GW, Harmelen

Leeftijd

Aanleg: eind jaren '60
In gebruik sinds: 1969
Renovatie entree in 2010

Graven

Totale capaciteit: 1.200
Huidige beschikbare capaciteit: 430
Graven voor onbepaalde tijd: geen

Asbestemmingen

Totale capaciteit: 370
Huidige beschikbare capaciteit: 260

Voorzieningen

- Parkeerterrein
- Wachtruimte
- Dienstruimte
- Grafvelden (algemeen)
- Grafvelden (Rooms-Katholiek)
- Asbestemmingen (grond/wand)
- Strooiveld
- Openbaar toilet
- Toegankelijk voor rolstoel/rollator

Kansen

- Optimaliseren grafvelden
- Verhogen ruimtelijke kwaliteit
- Uitbreiding asbestemmingen

Algemeen

Begraafplaats 't Spijck ligt in het buitengebied van Harmelen en wordt gebruikt voor nieuwe grafuitgiften en bijzettingen.

De begraafplaats is verdeeld in diverse grafvelden en functioneel van opzet.

In verband met het hoge grondwater is de begraafplaats opgehoogd.

Inrichting

Begin 2010 is de entree van de begraafplaats grondig gerenoveerd: er is een ontvangst-/dienstruimte gebouwd; diverse asbestemmingen zijn gerealiseerd; de plantvakken en het voorterrein incl. de parkeerplaats is heringericht; twee extra watertappunten zijn geplaatst.

Een waterpartij omsluit de begraafplaats. Aan de zijde van de begraafplaats is beschoeiing aangebracht: op het talud staat (veelal bladverliezend) bosplantsoen. Bomen zijn ingeplant in rijen. Aan de voorzijde van de begraafplaats schermt een hulstbeplanting de begraafplaats af.

Bladverliezende hagen vormen een scheiding tussen de grafrijen. Voor elk grafveld is een ander type haagplantsoen gebruikt; het beeld is onrustig.

Staat van onderhoud

De verharding bestaat uit tegel- en halfverharding. De halfverharding ligt er goed bij; de tegelverharding is her en der verzakt en moet worden opgehaald. Aansluitend op de verharding liggen paden in het gras. Het aanwezige meubilair is eenvoudig, maar functioneel.

Gemeentelijke begraafplaats Van Teijlingenweg te Kamerik

Adres

Van Teijlingenweg 100A,
3471 GE, Kamerik

Leeftijd

Aanleg: eind jaren '70
In gebruik sinds: 1980

Graven

Totale capaciteit: 486
Huidige beschikbare capaciteit: 70
Graven voor onbepaalde tijd: geen

Asbestemmingen

Totale capaciteit: 12
Huidige beschikbare capaciteit: 6

Voorzieningen

- Parkeerterrein
- Wachtruimte
- Dienstruimte
- Grafvelden (algemeen)
- Grafvelden (Rooms-Katholiek)
- Asbestemmingen (grond/wand)
- Strooiveld
- Niet makkelijk toegankelijk voor rolstoelen/rollators (gras is hindernis).

Kansen

- Uitbreiden asbestemmingen
- Optimaliseren grafvelden
- Verhogen ruimtelijke kwaliteit
- Sloop en nieuwbouw wacht-/dienstruimte

Algemeen

Deze begraafplaats ligt midden in het polderlandschap van het Groene Hart. De begraafplaats is bij de aanleg opgehoogd om voldoende drooglegging te kunnen garanderen.

Inrichting

Rond de begraafplaats ligt een watergang. Naast de sloot ligt een schouwstrook. Het talud is ingeplant met bosplantsoen. Dit bosplantsoen is zeer dicht en eenvormig van opbouw, maar vormt een duidelijke afscherming van de begraafplaats. In het bosplantsoen staan diverse bomen, met een monumentaal karakter. De hagen bestaan uit meerdere soorten: dat geeft een onrustig beeld. Veel beplanting is mede door ruimtegebrek, tot haag of bol/kegel gesnoeid.

Staat van onderhoud

De verharding van de begraafplaats bestaat uit diverse materialen, namelijk asfalt (paden & parkeerterrein), gras, tegelverharding en halfverharding. De asfaltverharding is matig tot slecht van kwaliteit. In de halfverharding in de urnenhof groeit veel mos. De hier aanwezige kantopsluiting, is op een aantal plaatsen flink aan het wijken. De entree bestaat uit asfaltverharding (rijbaan), in combinatie met tegelverharding (trottoir & parkeervakken).

De hekwerken en het meubilair zijn sober van uitvoering, maar functioneel.

Algemene begraafplaats Meeuwenlaan te Woerden

Adres

Meeuwenlaan 36,
3443 BC, Woerden

Leeftijd

Aanleg: omstreeks 1935 (architect Springer)
In gebruik sinds: 1936
Renovatie voorterrein: 2010

Graven

Totale capaciteit: 1.339
Huidige beschikbare capaciteit: 46
Graven voor onbepaalde tijd: 592

Asbestemmingen

Totale capaciteit: geen
Huidige beschikbare capaciteit: geen

Voorzieningen

- Parkeren langs de openbare weg
- Rijksmonumentale aula
- Dienstgebouw (los)
- Grafvelden (algemeen)
- Toegankelijk voor rolstoel/rollator

Kansen

- Hoge ruimtelijke kwaliteit
- Asbestemmingen
- Woerdenaar wil naar de Meeuwenlaan
- Optimaliseren grafvelden
- Ontwerp van bekende landschapsinrichter

Algemeen

Op deze begraafplaats is geen ruimte meer beschikbaar voor de uitgifte van nieuwe graven. Omdat de begraafplaats geheel omringd is door water, is verdere uitbreiding niet mogelijk. De begraafplaats is ontworpen door Leonard Springer en is sinds 1936 in gebruik. De begraafplaats ligt in het centrum van Woerden.

Inrichting

Het voorplein van de begraafplaats is in 2010 in oude luister hersteld. De toegang tot de begraafplaats bestaat uit een opgemetselde toegangspoort inclusief fraai gietijzeren hek.

Op het talud tussen het omgrenzende water en de feitelijke begraafplaats staat bosplantsoen waarin een groot aantal boomvormers tot bomen is uitgegroeid. Een aantal bomen is groot en monumentaal.

Staat van onderhoud

De paden op de begraafplaats bestaan uit niet goed aangevulde halfverharding. Het voorplein is in 2010 opnieuw geasfalteerd. De beplanting bestaat slechts uit enkele soorten waardoor een weinig gevarieerd beeld ontstaat. Springer zorgde altijd voor een rustige achtergrond bij 'drukke' graven en omgekeerd. Het meubilair is divers van uitvoering en verkeert in een goede staat.

Algemene begraafplaats Rijnhof te Woerden

Adres

Geestdorp 20,
3444 BD, Woerden

Leeftijd

1976 (uitbreiding 2006)

Graven

Totale capaciteit: 1.623
Huidige beschikbare capaciteit: 430
Graven voor onbepaalde tijd: geen

Asbestemmingen

Totale capaciteit: 370
Huidige beschikbare capaciteit: 260

Voorzieningen

- Parkeerterrein
- Aula
- Dienstruimte
- Grafvelden (algemeen)
- Grafvelden (Rooms-Katholiek)
- Grafvelden (Islamitisch)
- Asbestemmingen (grond/wand)
- Strooiveld
- Openbaar toilet
- Toegankelijk voor rolstoel/rollator

Kansen

- Uitbreiden naar het zuidelijke deel
- Optimaliseren grafvelden
- Verhogen ruimtelijke kwaliteit
- Matige staat van de aula

Algemeen

Deze grootste begraafplaats van de gemeente bestaat uit een oud en een nieuw gedeelte. Het nieuwe gedeelte ligt aan de zuidzijde. De uitbreiding en oorspronkelijke begraafplaats worden van elkaar gescheiden door een parkeerplaats met naastliggende aula en een depot voor grondopslag. Beide delen worden omsloten door een waterpartij. In het nieuwe gedeelte is ook een vijverpartij.

Inrichting

De graven op het oude deel liggen in rijen; er tussen staan hagen. De nog lege grafvakken zijn gazon. Rondom de graven is bosplantsoen aanwezig met diverse solitaire bomen. Aan de noordkant is het bosplantsoen uitgegroeid tot bos met diverse grote boomvormers.

Het nieuwe deel is grotendeels gazon, omzoomd door stroken bosplantsoen en een aantal solitaire bomen. Asphaltpaden en diverse watergangen doorkruisen dit deel. De oevers van de vijver zijn natuurvriendelijk ingericht; over de vijverpartij is een stalen brug met houten brugdelen. Langs de paden vind je zitbanken, afvalbakken en watertappunten. Aan de zijde van Geestdorp is een stalen kunstwerk in de vorm van een hooiberg.

Langs de waterkanten van het oude gedeelte is een houten beschoeiing aanwezig. Aan noordelijke en oostelijke zijde wordt het oude gedeelte van de begraafplaats begrensd door een waterpartij met aan de overzijde een strook hakhout. Aan de zuidelijke zijde van het oude gedeelte staat een urnenmuur van moderne architectuur; dit deel kenmerkt zich door gebruik van 'strakke' materialen als beton en staal.

Staat van onderhoud

Goed.

Joodse begraafplaats Westdam te Woerden

Adres

Westdam,
3441 GA, Woerden

Leeftijd

In gebruik sinds: 1857

Graven

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit: geen
Graven voor onbepaalde tijd:

Asbestemmingen

Totale capaciteit:
Behoefte:
Huidige beschikbare capaciteit:

Voorzieningen

- Grafveld
- Poortgebouw
- Dienstruimte

Kansen

- Overdragen aan NIG
- Beschermd als gemeentelijke monument

Algemeen

De Joodse begraafplaats ligt midden in de binnenstad van Woerden: in het Westdampark. De begraafplaats is in eigendom van het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap; het beheer is ondergebracht bij de gemeente Woerden. Het onderhoud bestaat uit het maaien van het gras. De grafmonumenten worden onderhouden door het Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap.

Inrichting

De begraafplaats is geheel ommuurd. Muur en toegangsdeur zijn monumentaal. Tegen de muur groeit klimop. Verdere beplanting is niet aanwezig.

De begraafplaats is alleen op aanvraag toegankelijk; bijzettingen vinden hier niet meer plaats.

De begraafplaats is sober ingericht en bevat een klein mortuarium en grafstenen. Er is geen pad of grafbeplanting aanwezig.

Staat van onderhoud

Goed.

Algemene begraafplaats De Brauwstraat te Woerden

Adres

De Brauwstraat,
3443 TE, Woerden

Leeftijd

In gebruik sinds: 1813

Graven

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit:
Graven voor onbepaalde tijd:

Asbestemmingen

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit:

Voorzieningen

- Grafveld (privé)

Kansen

- Beschermd als gemeentelijke monument

Algemeen

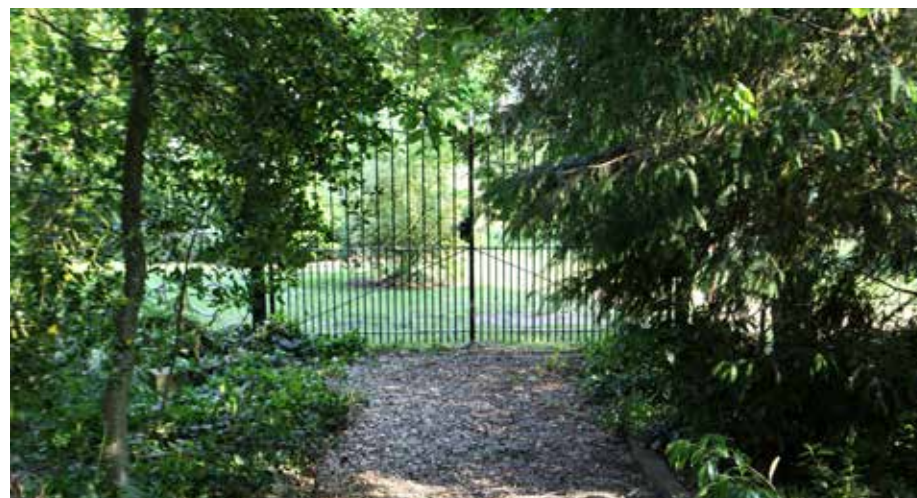
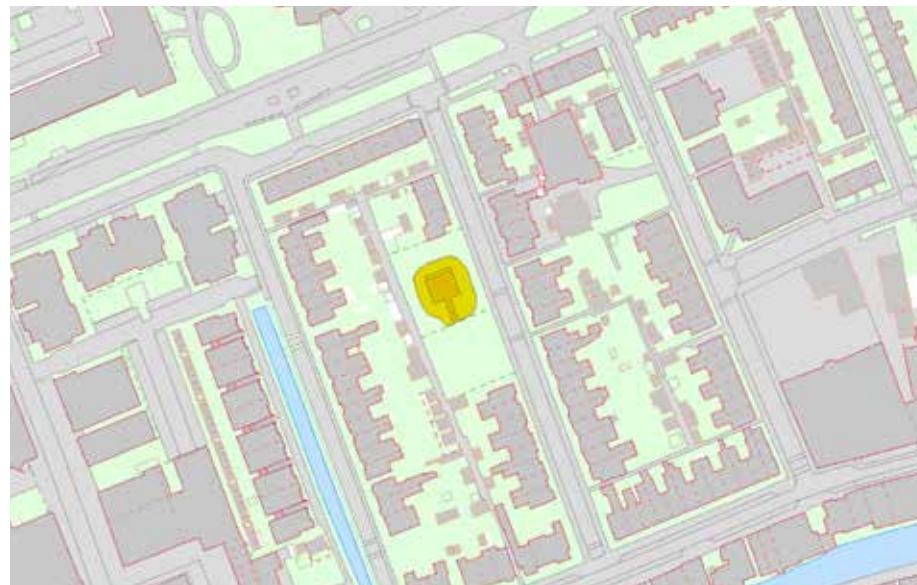
De, niet openbaar toegankelijke, begraafplaats aan de Brauwstraat in Woerden betreft een kleine, voormalige familiebegraafplaats die is overgedragen aan de gemeente Woerden. Er vinden hier geen bijzettingen meer plaats. Vroeger lag de begraafplaats in het buitengebied; nu midden in een woonwijk.

Inrichting

Op de begraafplaats zijn, naast de grafmonumenten, halfverharding en bosplantsoen met een aantal (soms monumentale) bomen aanwezig.

Staat van onderhoud

De halfverharding bestaat uit grind en ligt er redelijk bij. Het bosplantsoen is eenvormig en veelal bladverliezend waardoor in de winter een kaal beeld ontstaat. De onderbeplanting bestaat uit klimop die ook de bomen ingroeit. Rondom de begraafplaats staat een gaas- en spijlenhek. Het spijlenhek en de monumentale toegangspoort zien er redelijk uit.

Algemene begraafplaats Leidsestraatweg te Harmelen

Adres

Leidsestraatweg 2,
3481 EV, Harmelen

Leeftijd

aanleg eind jaren '20
in gebruik sinds 1930

Graven

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit: geen
Graven voor onbepaalde tijd:

Asbestemmingen

Totale capaciteit: geen
Huidige beschikbare capaciteit: geen

Voorzieningen

- Grafvelden (algemeen)
- Dienstruimte (vervallen)
- Beperkt toegankelijk voor rolstoel/rollator (grind is hindernis)

Kansen

- Begraafplaats sluiten
- Asbestemmingen
- Verhogen ruimtelijke kwaliteit

Algemeen

De oude begraafplaats aan de Leidsestraatweg te Harmelen heeft een monumentaal karakter maar is sterk verwaarloosd. Er vinden hier nog slechts incidenteel bijzettingen plaats. De begraafplaats is openbaar toegankelijk.

Inrichting

Bij de entree van de begraafplaats staat een statige toegangspoort. De begraafplaats wordt langs de Leidsestraatweg begrensd door een 2meter hoge beukenhaag. Rondom de begraafplaats ligt een watergang zonder beschoeiing. In het talud staan een aantal grote bomen zonder verdere onderbeplanting. De aanwezige bomen kennen achterstallig onderhoud. De begraafplaats wordt omgeven door een ligusterhaag. Op de begraafplaats zijn verder enkele te ver uitgegroeide heesters aanwezig.

Staat van onderhoud

Grafbeplanting tussen de graven is niet aanwezig. De verharding bestaat volledig uit halfverharding waarin veel mosgroei aanwezig is. De grafmonumenten en de op het terrein aanwezige schuur maken een vervallen indruk.

Algemene begraafplaats Hogewal te Woerden

Adres

Hoge Wal 1,
3441 ET, Woerden

Leeftijd

aanleg rond 1828
in gebruik sinds 1829
restauratie: 2010
sluiting: 2012

Graven

Totale capaciteit: 486
Huidige beschikbare capaciteit: geen
Graven voor onbepaalde tijd: begraafplaats is gesloten

Asbestemmingen

Totale capaciteit: geen
Behoefte: geen
Huidige beschikbare capaciteit: geen

Voorzieningen

- Grafvelden (algemeen)
- Poortgebouw
- Dienstruimte

Kansen

- Verhogen ruimtelijke kwaliteit
- Aanbrengen asbestemmingen
- Beschermd rijksmonument

Algemeen

Deze begraafplaats ligt op een unieke locatie in de binnenstad van Woerden: op een bastion van de voormalige verdedigingswerken. De rijksmonumentale begraafplaats is opgericht in 1829 en is sober van karakter.

De begraafplaats is niet vrij toegankelijk vanwege de onveiligheid die de graven opleveren. In 2012 is de Hogewal officieel gesloten verklaard. Er vinden geen bijzettingen of begrafenissen meer plaats.

Inrichting

De begraafplaats ligt ingeklemd is tussen de singel en de openbare weg. De grafvelden worden van elkaar gescheiden door een halfverhard pad. Tussen de is geen tussenruimte: de graven zijn daardoor moeilijk bereikbaar.

Staat van onderhoud

Terreinmeubilair ontbreekt geheel. Het poortgebouw en de ommuring zijn in 2010 gerestaureerd. Restauratie van de grafvelden is wenselijk.

Rooms-katholieke begraafplaats Schoollaan te Harmelen

Adres

Schoollaan,
Harmelen

Leeftijd

In gebruik sinds: onbekend

Graven

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit:
Graven voor onbepaalde tijd:

Asbestemmingen

Totale capaciteit: geen
Huidige beschikbare capaciteit:

Voorzieningen

- Toegankelijk voor rolstoel/rollator

Algemeen

Deze begraafplaats is eigendom van de rooms-katholieke parochie van de St. Bavokerk.
De entree ligt aan de Schoollaan.

Inrichting

De entree is een opvallend gemetselde toeganspoort met een spijlen hekwerk.
De begraafplaats is omsloten door een blokhaag.
De graven zijn in lange rijen gegraven.
De paden zijn halfverhard.

Staat van onderhoud

Matig tot slecht; er is duidelijk sprake van achterstallig onderhoud.

Hervormde begraafplaats Burgemeester Talsmaweg te Kamerik

Adres

Burgemeester Talsmaweg 18,
3471 CN, Kamerik

Leeftijd

In gebruik sinds:

Graven

Totale capaciteit:

Huidige beschikbare capaciteit: geen

Graven voor onbepaalde tijd: Begraafplaats is gesloten, nog 20 rechthebbenden

Asbestemmingen

Totale capaciteit: geen

Huidige beschikbare capaciteit: geen

Voorzieningen

- Grafvelden (algemeen)
- Toegankelijk voor rolstoel/rollator

Algemeen

De begraafplaats ligt midden in het centrum van van Kameriken en grenst aan het Breenplantsoen.

De begraafplaats is eigendom van de Nederlands Hervormde kerk in Kamerik .

Inrichting

Via beide zijden van het kerkgebouw is de begraafplaats te betreden. Tussen de graven is geen pad aanwezig; de graven liggen aansluitend aan elkaar. Het aanwezige pad bestaat uit halfverharding. De graven zijn afgesloten van het pad door middel van een lage blokhaag. Vanaf de graven en het pad heb je zicht op het Breenplantsoen.

De vormgeving van de graven is somber. De graven zijn in rijen gegraven, maar de stenen staan deels op dezelfde hoogte.

Staat van onderhoud

Goed.

Rooms-katholieke begraafplaats Mijzijde te Kanis

Adres

Mijzijde 131,
3471 GT, Kamerik

Leeftijd

In gebruik sinds: onbekend

Graven

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit:
Graven voor onbepaalde tijd:

Asbestemmingen

Totale capaciteit: geen
Huidige beschikbare capaciteit: geen

Voorzieningen

- Grafvelden
- Kapel
- Toegankelijk voor rolstoel/rollator
(grind/leisteel is hindernis)

Algemeen

Deze begraafplaats is eigendom van de rooms-katholieke St. Hippolytuskerk.
De graven grenzen direct aan de kerk.

Inrichting

Aan de voorzijde van de kerk is de begraafplaats te betreden. De graven zijn te bereiken via een grindpad en een smal pad van leistenen. Op het terrein is een kleine kapel aanwezig. De begraafplaats is omsloten door een hekwerk en een blokhaag. De graven zijn in lange rijen gegraven.

Staat van onderhoud

Goed.

Rooms-katholieke begraafplaats Torenwal te Woerden

Adres

Torenwal,
Woerden

Leeftijd

aanleg: 1829
wordt gebruikt sinds: 1829
renovatie: jaren '80

Graven

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit:
Graven voor onbepaalde tijd:

Asbestemmingen

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit:

Voorzieningen

- Toegankelijk voor rolstoel/rollator

Algemeen

Deze begraafplaats is eigendom de rooms-katholieke St. Hippolytuskerk.
De grafrijen liggen pal achter de kerk.

Inrichting

De graven zijn te bereiken via een grindpad en een smal pad van leistenen. Op het terrein is een kleine kapel aanwezig. De begraafplaats is omsloten door een hekwerk en een blokhaag. De graven zijn in lange rijen gegraven.

Staat van onderhoud

Goed.

Hervormde begraafplaats Hoofdweg te Zegveld

Adres

Hoofdweg 72,
3474 JG, Zegveld

Leeftijd

aanleg:

Graven

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit:
Graven voor onbepaalde tijd:

Asbestemmingen

Totale capaciteit:
Huidige beschikbare capaciteit:

Voorzieningen

- Toegankelijk voor rolstoel/rollator

Algemeen

Deze begraafplaats is eigendom van de Nederlands Hervormde kerk.

Inrichting

Aan weerszijden van de kerk is een entree naar de begraafplaats. De graven zijn te bereiken via een grindpad en een smal pad van leistenen. Op het terrein is een kleine kapel aanwezig. De begraafplaats is omsloten door een hekwerk en een blokhaag. De graven zijn in lange rijen gegraven.

Staat van onderhoud

Goed.

Bijlage 3 - Overzicht begravingen en asbestemmingen per begraafplaats

Begraafplaatsen		Aantal begravingen									
		2009		2010		2011		2012		2013	
		B	A	B	A	B	A	B	A	B	A
Gemeentelijke begraafplaatsen	1. 't Spijck, Harmelen	29		40	1	40	6	40	6	51	5
	2. Leidsestraatweg, Harmelen										
	3. Van Teylingenweg, Kamerik	25	1	17	4	29		24		18	
	4. Meeuwenlaan, Woerden	62		54		35		51		38	
	5. Rijnhof, Woerden	59	7	75	12	103	10	72	5	60	6
	6. Hogewal, Woerden										
	7. Westdam, Woerden										
	8. De Brauwstraat, Woerden										
Niet-gemeentelijke begraafplaatsen**	9. Schoollaan, Harmelen										
	10. Burgemeester Talsmaweg, Kamerik*	2		1		1		1		1	
	11. Mijzijde, Kanis*	1		1		1		1		1	
	12. Torenwal, Woerden	10		10		13		8		12	
	13. Hoofdweg, Zegveld	1		1		1		1		1	
	totaal begraven/asbestemmingen	189	8	199	17	223	16	198	11	182	11
	totaal overledenen gemeente Woerden	426		467		412		433		377	
	aandeel begraven in gemeente Woerden	0,44		0,42		0,54		0,45		0,48	

* schatting

** De Wet op de Lijkbezorging spreekt van 'bijzondere begraafplaatsen'.

Bijzondere begraafplaatsen worden door een kerkgenootschap, een rechtspersoon of een natuurlijk persoon aangelegd en in stand gehouden.

Colofon

Uitgave

Gemeente Woerden
Realisatie en beheer
Januari 2014

Tekst*

Arja Nobel
Jessica Rateland
Marjolein Bekkers

Fotografie

Matthijs Hoes
Alex de Kuijper
Jessica Rateland

Tekeningen

Matthijs Hoes

Met dank aan:

Bea Bregman (realisatie en beheer); Jethro Michel (juridische en facilitaire zaken); Vincent Reintjes (realisatie en beheer), Jan Rensenbrink (wijkonderhoud); Daus de Roock (wijkonderhoud); Monica Stam (communicatie en personeel); medewerkers en vrijwilligers van de diverse begraafplaatsen.

* m.m.v. Dien! (tekstredactie, vormgeving en productbegeleiding)

